

De voormalige kloostertuinen op de Kaart Figuratief van ca. 1675 Rechts de boerderij(en).

Gasthuislaan 219/221 zz E 127en E 98 W 1-253 Vp.nrs 2013, 2014 en 3178

Boeren op oude kloostergrond

Dit perceel op de oosthoek van het straatje dat nu het Klooster heet en de Gasthuislaan heeft ooit deel uitgemaakt van de tuin of boerderij van het Agnietenconvent. Het is sindsdien nog eeuwenlang een boerderij gebleven. In 1580 kocht Gerrit Huijgensz van 't Schie van de stad het 'bouwhuys' met de molen (karnmolen?), schuur en 'barg' (hooiberg) van het voormalige klooster voor f 600, waarvan f 500 op krediet. (maanboek 1589, folio 107) In 1600 huurde bouman Borthel Jansz de boerderij van Gerrit op 't Schie volgens het haardstedenregister. Het oorspronkelijke gebied is vervolgens mogelijk verkaveld tot meerdere boerenbedrijfjes en bouwkavels. Clara Pietersdr, de weduwe van Sebastiaen Gerritsz van 't Schie, stond ook sinds 1580 bij de stad in het krijt voor de aankoop van (een deel van) dezelfde boerderij van het Agnietenconvent. (maanboek 1589, fo 105v) Landman Pieter Doesen gebruikte sinds 1601 de voorkeuken van het voormalige klooster voor zijn bedrijf en kwam met de stad in 1606 een losrente overeen voor de koop van een voormalig kloostererf. (charter 5187)

In 1613 kocht Jan Gerritsz het 'bouhuis' van het voormalige Agnietenklooster voor duizend gulden. (duit op de gulden) Toen hij in 1625 overleed had hij met zijn vrouw Trijntje Claesdr drie onmondige kinderen. Daarom kwam de Weeskamer de erfenis inventariseren.

[Weeskamerboedel 2358]

Het erf van de boerderij liep toen door tot achter aan de 'nieuwe steeg', de latere Vijverstraat, die metselaar Gijsbrecht Everts en timmerman Coen Cornelisz in 1614 aan de stad hadden verkocht, toen zij daar een aantal huisjes hadden neergezet. Aan de westzijde

had Jan Gerritsz in 1620 nog een buurhuisje erbij gekocht dat hij bij zijn boerderij had getrokken. Via dat huisje had hij een toegang naar een gemeenschappelijke poort van vijf roeden breed (1,50 meter) dwars op de Gasthuislaan, dat later de naam Het Klooster zou dragen.

Hokkelingen en ploegen

Bij zijn overlijden in 1625 waren er op het bedrijf zestien koeien, acht melkkoeien en acht vaarkoeien (onvruchtbare koeien die werden afgemolken voor de slacht) en acht stuks jongvee, deels toekomstige melkkoeien, deels mestkalveren (hokkelingen).

Maar Gerritsz deed niet alleen in vee, hij verbouwde ook gerst. Daarvoor had hij twee ploegen en twee eggen in huis. Van ene Jacob Pietersz op Schie kreeg hij nog f 72 voor gerst, die Gerritsz hem verkocht had, waarschijnlijk als veevoer. De bedrijfsinventaris bestond verder uit 'sloppen, mouwen (schalen om melk te romen te zetten), tobbens, backen, ketels, potten, karnen (karnmolens), roomstarren ende andere gereetschappen tot de bouwneeringe dienende'

De boer had twee morgen land in Nootdorp en anderhalve morgen in Vrijenban. Daarnaast pachtte hij diverse stukken land, waaronder zeven morgen buiten de Koepoort van jonkheer Van Beeckensteijn, twee morgen hooiland in Vrijenban en waarschijnlijk ook vijf morgen in de Plaspoelpolder bij Rijswijk.

Bij het opmaken van de balans bleek hij van een slager nog f 81 te krijgen voor de verkoop van een vette koe. Met twee andere boeren moest hij op zijn beurt nog ieder een koe afrekenen die hij van hen gekocht had, voor respectievelijk f 66 en f 64.

Drama

De weduwe Trijntje Claesdr hertrouwde vervolgens met Corstiaen van der Zijl uit Pijnacker om haar op het bedrijf te assisteren. In 1634 kocht deze een stuk grond buiten de Oostpoort, dat vroeger ooit bij het Ursulaklooster had gehoord. Naast het land dat zijn vrouw had ingebracht, pachtten zij nog 11,5 morgen land bij verschillende verpachters. In totaal had hij zo ongeveer twintig morgen land in gebruik.

In 1652 overleed ditmaal Trijntje. Dat was niet alleen een menselijk, maar ook een zakelijk drama. Want behalve Corstiaen waren de erfgenamen een zoon uit haar eerste huwelijk met Jan Gerritsz en een kleinkind dat inmiddels wees was geworden.

De oppervlakkige weelde van een goedgevulde linnenkast (22 slaaplakens, 27 slopen, 23 servetten) en een royaal tinnen servies van onder meer 26 borden en vele schalen, mocht niet baten. Het bedrijf bleek behoorlijk met schulden belast door de forse leningen die Corstiaen had moeten aangaan. Tijdens de Engelse Zeeoorlog toen de scheepvaart vrijwel plat lag, bleek het bovendien ineens minder voorspoedig te gaan met de landbouw. De Weeskamer eiste dat al het vee, de boerderij en het land openbaar werden verkocht om de belangen van het weeskind veilig te stellen. [Weeskamerboedel 4407]

Melkschuitje en melkmouwen

Van der Zijl had op dat moment dertien koeien, twee vaarzen (aankomende jonge koeien) en vier hokkelingen (kalveren). De bedrijfsinventaris van de boerderij bestond onder andere uit een melkschuitje, tien melkemmern, drie jukken, een melkketel, drie melkmouwen (schalen om melk in te romen te zetten), een roomstaar, twee melkstaren en een boterkarn, twee tobben (waarschijnlijk om kaas te maken), hooivorken, hooikruiken en een mollenklem. Verder was er een mestwagen. In huis hingen acht stukken gerookt vlees en twee zijden

spek en er waren twee kazen. Op zolder lag hooi 'om de beesten dagelijks te voeren'. Verder voerde hij zijn koeien bostel, het voedzame afvaldrap van de bierbrouwerijen. Daarvan moest hij nog 52 zak en een kuip betalen.

Bij de verkoping ging de boerderij voor f 1700 naar bouwman Jan de Loose. Het vee bracht op een boelhuis f 1490 op, de verdere inboedel f 146, de nog aanwezige mest f 5. De verkoop van het landbezit leverde het meeste op: bij elkaar f 4800.

Van der Zijl ging het vervolgens in de Fortuinpoort opnieuw proberen. (Zie daar)

Vermoedelijk kon de koper van de boerderij op de Gasthuislaan niet aan zijn verplichtingen voldoen, want Van Zijl werd kort tijd later opnieuw eigenaar en verkocht toen het 'bouhuijs, schuijr en erve' aan Hendrick Roodenburch. Opnieuw moest hij lang wachten op zijn geld, want de nieuwe eigenaar verklaarde in 1657 op perkament Van der Zijl nog f 850 schuldig te zijn, die hij met honderd gulden per jaar beloofde te zullen aflossen. (Charter 3300) In 1661 ging de boerderij alweer naar een ander, Lenart Willemsz van der Valck, voordat alles was afbetaald.

Weer weesmeesters op de stoep

Deze nieuwe eigenaar was iemand die eerder boerde in Zoetermeer. Ook hij kwam nog geen jaar na de koop te overlijden, net als zijn vrouw. Zij lieten vijf weesjes achter in de leeftijd van drie tot negen jaar. Dus kwam de weeskamer opnieuw op bezoek. Ze troffen een bedrijf met elf koeien en een kalf, dat tien morgen land huurde buiten de Koepoort. Een stukje van dat land werd door verhuurd als bleekveld. Verder huurde Van der Valck nog anderhalve morgen in Vrijenban. Van het boelhuis waarop het vee verkocht werd (opbrengst f 627) weten we dat er van de koeien in elke geval drie rood gehaard waren, een zwart en een blauw. De duurste koe bracht 88 gulden op. Een van de koeien had Lenart kort te voren nog gekocht voor f 66. (Ook ongeveer de gemiddelde prijs van de verkochte negen koeien) Van de bedrijfsinventaris zien we niet veel meer dan een karn en een roomstaar en een melkton die bij de verkoop 19 stuivers opbracht. Verder waren er vier melkammers met twee jukken. Bij de verkoop van de spullen nam de broer van de overledene, Pieter van der Valck, die kennelijk ook boerde, de 80 zak bostel (veevoer) uit de bostelput over (voor f 22), en de nieuwe eigenaar de boerderij het grootste deel van het hooi dat op zolder lag (voor f 115). Die nieuwe eigenaar werd Jacob Pijnaecker uit Delfgauw. Hij betaalde voor de boerderij f 1300 en nam tevens de verplichting op zich om de huur van het land over te nemen. [Weeskamerboedel 5857]

Naast de Rode Koe

Eind zeventiende eeuw kwam het bedrijf in handen van Arij Leenderstz Burghoorn, die aan de overzijde van de gracht op de hoek van de Kruisstraat boerde. Zijn zoon Leendert voerde feitelijk het beheer over het bedrijf aan deze zijde van de gracht. In 1695 en 1701 moest Leendert vanuit dit pand een kind ten graven dragen. [In 1701 vernemen we dat het huis ernaast destijds de naam 'de Roo Koe' droeg.] Na de dood van zijn vader bleef de boerderij eigendom van zijn moeder Jannetje Jans.

In 1708 was de 49-jarige Leendert Burghoorn in herberg De Gulden Valck op de Buitenwatersloot getuige van een ruzie tussen twee veehandelaren uit Leiderdorp en de waard over een koop van drie koeien die in de herberg op stal stonden. Ze betwistten daarvan het eigendom.

In 1716 had Leendert diverse huur- en pachtachterstanden bij zijn moeder, die zij hem echter na haar dood in haar testament kwijt schold. Ook zou hij na haar dood de boerderij

erven, alsmede 2,5 morgen land aan de Dwarswetering in Nootdorp, die hij van haar pachtte. (ona 2410 en 2411) In 1719 erfde bovendien Leendert 1,5 morgen land in Biesland van zijn tante Petronella van der Werve. Ook dat land huurde hij voordien al. (onad 2413a) Verder huurde Leendert in 1721 dertien morgen land onder Biesland en bij het Duivelsgat die toen verkocht werd door de familie Van der Dussen aan Van Vredenburg. (Onad 2590d) Leendert werd in 1734 begraven in de Nieuwe Kerk, zijn weduwe Grietje Evenblij verkocht vervolgens dat jaar het 'blok huisingen en stallingen' voor f 1.600 aan Zacharias Dextra.

Bejaarde vrijer

Het bedrijf werd voortgezet door Leendert Burghoorn, een zoon van bovengenoemde Leendert. Hij overleed hier in 1750 ongehuwd, als 'bejaarde vrijer'. Volgens zijn boedelbeschrijving was hij sinds 10 juni 1730 eigenaar van het huis, mitsgaders bouwhuys, koestallinge, paardenstal, wagenschuur en nog een schuur aan de zuidzijde van de Gasthuislaan, met een achteruitgang aan de Vijverstraat. (Dat lijkt tegenstrijdig met de bovengenoemde transportbrief van 3 aug 1734. Nader uitzoeken?) In het huis bij de boerderij woonde een zekere Stijntje zonder daarvoor huur te hoeven betalen. Leendert had een hypotheekschuld van f 300 op zijn bedrijf bij zijn neef Adriaan Burghoorn aan de overzijde van de gracht. Een jaar voor zijn dood had Leendert een testament laten opstellen, waarbij hij zijn neef en diens vrouw tot enige erfgenamen benoemde.

Uit de boedelbeschrijving weten we dat Leendert een broek met zilveren schupjes had, zilveren knopen, een zilveren ketting, gouden hemdsknopen, zilveren schoengespen en een Nieuwe Testament met zilveren sloten. Verder had hij een rood koperen vleesketel en twee 'koelketels' voor melk en wat Delfts blauw aardewerk. Aan contanten was er vrijwel niets meer in huis en van het vee restte slechts een rode koe met witte kop en een hokkeling. Een jaar eerder stonden hier volgens een belastingopgave nog 15 koeien.

Aan de weduwe van Cornelis Hoogendam had hij voor f 90 mest geleverd, die nog niet betaald was. En aan Willem Van Dijk voor f 41 en 12 stuivers aan mest.

Jan Spruyt moest hij nog f 80 betalen voor geleverde bostel en Aert van de Wetering f 22 voor geleverd hooi. Francina van Fliedt, de weduwe van Cornelis Ammerlaan, kreeg nog f 30,50 arbeidsloon.

De boerderij en land in Biesland werden na zijn dood verkocht. De boerderij aan koopman Evert Snoek uit Rotterdam. (Waarbrief171)

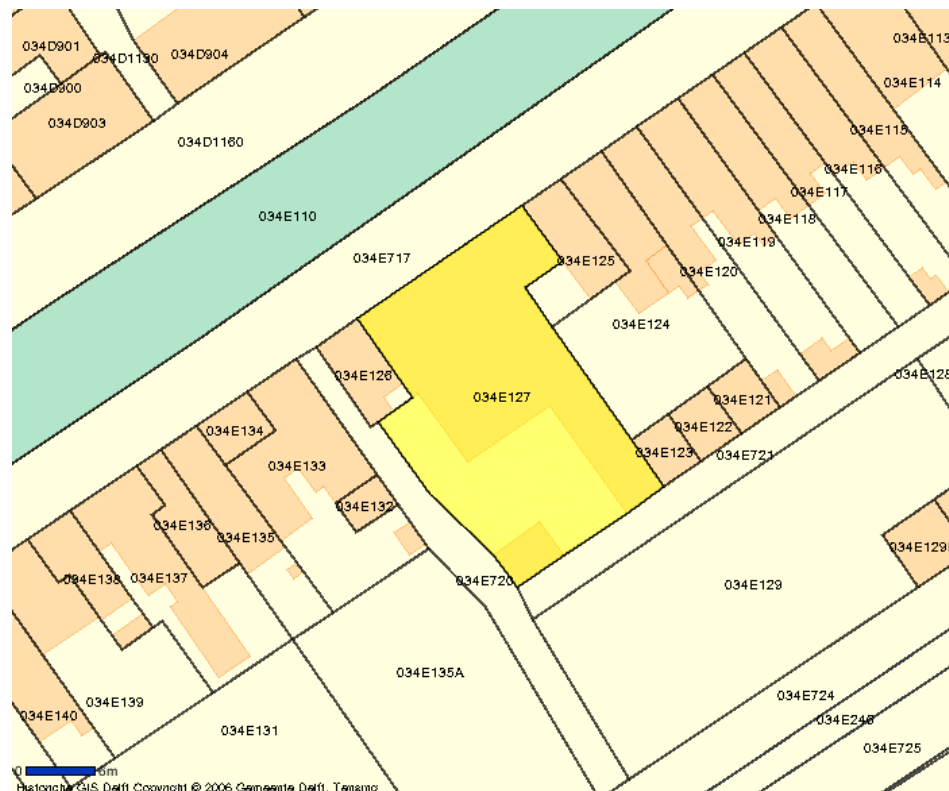
Duitse poep

In 1773 kocht bouman Jacob Ammerlaan voor f 842 het 'bouhuys met koestal, paardenstal en verder getimmerte' aan de Susterenlaan met een erf dat achter reikte tot aan de Vijverstraat. Dezelfde Jacob Ammerlaan huurde omstreeks 1780 vijf morgen hooiland in de

Noordpolder in Delfgauw. Hij overleed hier in 1800, zijn weduwe Catharina Verheul drie jaar later. Het bedrijf werd toen voortgezet door bouwman Gerrit Typen, die in 1806 met hun dochter Dorothea trouwde. In 1825 stond Typen op dit adres als 'melkverkoper' in het bevolkingsregister. In 1832 bezat hij behalve dit pand ook een stal E 98 in de Spieringstraat. In 1835 overleed hij als 77-jarige bouwman, geboren in Hopsten in Münsterland. Uit die streek in Duitsland kwamen in het verleden veel seizoenarbeiders 'poepen' of 'hannekemaaiers' die zich 's zomers in Holland verhuurden als maaiers bij de boeren.

Van hand tot hand

De weduwe Typen verkocht de bouwerij met aanhorigheden in 1848 aan Johan Meijer te Rijswijk, die haar in 1851 weer doorverkocht aan de boerenzoon Arij Noordam. Deze boerde er een paar jaar samen met zijn vrouw Jaane Klaare, maar toen zijn vader in 1855 op zijn boerderij aan de Buitenwatersloot overleed, kon hij waarschijnlijk hogerop. In 1855 werd het pand opnieuw geveild en nu toegewezen aan Bernardus van Velzen. Deze kwam wel uit een familie met veel melkboeren, maar was zelf schuitenjager op het Zuideinde, en heeft nooit in dit pand gewoond. Of hij het verhuurd heeft, en aan wie is nog onbekend.

situatie 1832

(notaris v Staveren, a 32)
(notaris Vernée, a28)
(notaris Vernée, a 64 en 66)

Volgens het belastingregister van de Impost van 1749 was deze grond eigendom van Arij Burghoorn die in verp.nr. 3069 op de hoek van de Kruisstraat boerde met 15 koeien. Zie D 817.

[NB: er was toen rond Delft ook een boer Leendert Leendertsz Burghoorn actief die woonde aan het Noordeinde in Delfgauw (zie o.m. onad 2539b, huurcontract 1703) Hij was in 1717, 1722 en 1729 ook de pachter van 7 morgen 312 roede land in Delfgauw van het Weeshuis. (o.m. onad 2411e)]

In 1623 kocht bouman Claes Jacobsz Ridder voor f 1050 van Jan Hijbrechtsz een perceel. was dat hier? Nader uitzoeken.